

องค์ความรู้ทางการแพทย์แผนไทยเกี่ยวกับโรคฝีในคัมภีร์ทิพย์มาลา
กรณีศึกษา หมอจำเนียร จันทร์สดใส

The study of Thai traditional medical knowledge about pox in the
Thipmala Book the Case study of Mr. Jumnean Chan-Sod Sai

ชลชิต คำพันธ์¹ ฉลองรัฐ ทองกันทา² อนัญญาพร ศิริยังยืน³ และศศิประภา ภูสุวรรณ⁴
Chonchid kamphan¹ Chalongrat Thongkantha² Ananyaphon Sititangyen
and Sasiprapha Phusuwan⁴

บทคัดย่อ

การศึกษาองค์ความรู้ทางการแพทย์แผนไทยเกี่ยวกับโรคฝีในคัมภีร์ทิพย์มาลา กรณีศึกษา หมอจำเนียร จันทร์สดใส มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ความรู้ทางการแพทย์แผนไทยเกี่ยวกับโรคฝีในคัมภีร์ทิพย์มาลา โดยมีการเก็บรวบรวมองค์ความรู้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบมีโครงสร้าง และแบบไม่มีโครงสร้าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบไม่มีส่วนร่วม และการจดบันทึก พบว่า หลักการของหมอพื้นบ้าน ชื่อที่หมอใช้เรียกชื่อโรค กลไกการเกิดโรค อาการของโรค หลังการรักษาและหลักการใช้สมุนไพร หมอพื้นบ้าน ล้วนได้จากบรรพบุรุษ ศึกษาจากอาจารย์แพทย์แผนไทย และจากการศึกษาในตำราต่างๆ ด้วยตนเอง ซึ่งในคัมภีร์ทิพย์มาลา มีทั้งหมด 19 ลักษณะโรค ส่วนหมอพื้นบ้านสามารถวินิจฉัยได้ 16 ลักษณะโรค ตำรายาของคัมภีร์ทิพย์มาลา มีทั้งหมด 81 ตำรับ แต่ละตำรับจะมีสมุนไพรเพียง 2 – 5 ชนิด และมีตำรับที่มีหัวยาข้าวเย็นเหนือ และหัวยาข้าวเย็นใต้ เป็นส่วนประกอบในตำรับถึง 6 ตำรับ พบหลักฐานการใช้ยาสมุนไพร 3 แบบ คือ ยาต้ม ยาแคปซูล ยาฝนแล้วนำไปทา กระบวนการศึกษานี้เป็นการศึกษาองค์ความรู้ทางการแพทย์พื้นบ้านให้เป็นระบบ เพื่อส่งเสริมการแพทย์พื้นบ้านให้คงอยู่สืบต่อไป

คำสำคัญ : หมอพื้นบ้าน, การแพทย์พื้นบ้าน, คัมภีร์ทิพย์มาลา

Abstract

The study of Thai traditional medical knowledge about pox in the Thipmala Book the Case study of Mr. Jumnean Chan-Sod Sai. The purposes of the study were to study about traditional medical about skin abscess in the Thipmala Book the case study of Mr.Jumnean Chan-Sod Sai. Collecting medical knowledge by using in depth interview with structure and non- structure. Observing co-operate and non-co-operate and collecting the record.

The study results were the principle of traditional doctor to name the diseases, incident of disease, disease symptoms, principle of healing and using herbal. Traditional doctor have received knowledge from predecessor, studied by teachers of Thai traditional doctors, and from self- studied. Inside The Thipmala Book has 19 kinds of diseases characteristics. In part of Thai traditional doctors are able to diagnose 16 diseases characteristics. There are a total 81 recipes for the drug of the The Thipmala Book, in each recipe would have plenty kind of herbals. Thai traditional doctor would have 8 recipes, in each recipe would have 2-5 kinds of herbals. Leavening agent herbs of Khao Yen Nuea and Khao Yen Tai have got 6 recipes. Herbal for medical using has 3 ways for consuming, there are; boiled, capsules, grind and apply. This study process is a systematic study of knowledge of Thai traditional medicine, to promote Thai traditional medicine further.

Keywords : Thai Traditional Doctor, Thai Traditional medicine, The Thipmala Book.